

Ministerstvo zemědělství České republiky
Výklad sekce vodního hospodářství

Č.j.: 7671/2018-MZE-15121

Věc: Povinnosti správce vodního toku a povinnosti vlastníků pozemků, na nichž se nacházejí koryta vodních toků
[k § 47 odst. 2 písm. b) a k § 50 písm. b) vodního zákona]

Dotaz:

Městský úřad Náměšť nad Oslavou, odbor životního prostředí a živnostenský, požádal Ministerstvo zemědělství o právní výklad povinností správce vodního toku uvedených v § 47 odst. 2 písm. b) zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a povinností vlastníků pozemků, na nichž se nacházejí koryta vodních toků uvedených v § 50 písm. b) vodního zákona. Jedná se zejména o péči o koryta vodních toků spočívající v údržbě břehových porostů a odstraňování překážek a cizorodých předmětů z koryta vodního toku. Dále žádal o vysvětlení, co představují činnosti, při kterých dochází k vynaložení zvláštních nákladů, zvláštní odborné způsobilosti nebo použití speciální techniky.

Výklad:

Vlastníci pozemků tvořících koryta vodních toků jsou povinni udržovat břehy koryta v řádném stavu tak, aby byl zajištěn neškodný odtok vody až do situace povodňových průtoků. Patří sem zejména povinnost provádět údržbu travních porostů. Další povinností přímo uloženou zákonem je odstraňování překážek z vodního toku a cizorodých předmětů, které se do koryta vodního toku dostaly splavením, pádem nebo lidskou činností. Dále jsou povinni strpět na svém pozemku břehové porosty, tedy dřevinné porosty rostoucí na břehu vodního toku ode dna až po břehovou čáru za účelem zajištění stabilizace koryta a jeho průtočnosti. Za břehové porosty je odpovědný vlastník pozemku, jehož jsou součástí, při výkonu svých práv však musí respektovat oprávnění správce vodního toku a má samozřejmě povinnost tyto porosty strpět podle § 50 písm. a) vodního zákona.

Správce vodního toku udržuje břehové porosty na pozemcích koryt vodních toků nebo na pozemcích s nimi sousedících v šířce stanovené v § 49 odst. 2 vodního zákona tak, aby se podílely na plnění funkcí vodního toku, zejména aby podporovaly stabilitu koryta vodního toku a neomezovaly jeho průtočnou kapacitu, a to i v oblasti vzdutí jezových zdrží, avšak tato povinnost správce vodního toku se uplatní pouze v případech, kdy údržba břehových porostů bezprostředně souvisí s péčí o koryto vodního toku tak, aby byla splněna jeho funkce, jak uvedeno výše.

Správce vodního toku v rámci plnění svých povinností provádí včasné pěstební zásahy, obnovu porostů, popřípadě odstraňování dřevin, které brání průtoku vody. V oblasti údržby břehů koryta vodního toku a odstraňování překážek zajišťuje činnosti, které znamenají vynaložení zvláštních nákladů, zvláštní odbornou způsobilost nebo použití speciální techniky. Tím je třeba rozumět takové náklady a činnosti, které plynou z existence koryta vodního toku na předmětném pozemku a zároveň jsou nad rámec péče, kterou by vynaložil vlastník jakéhokoliv pozemku pečující o něj s péčí řádného hospodáře.

Vlastník pozemku odpovídá za břehové porosty, které jsou jeho součástí, v rámci obecné prevenční povinnosti podle § 2900 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

V pochybnostech o rozsahu povinností nebo oprávnění správců povodí a správců vodních toků a o rozsahu povinností vlastníků pozemků koryta vodního toku, rozhodne krajský úřad podle § 53 vodního zákona. Vznikne-li taková pochybnost ve vodoprávním řízení, jehož je účastníkem ten, o jehož povinnostech nebo právech pochybnost vznikla, rozhodne vodoprávní úřad, který takové řízení vede.

Odůvodnění:

Povinnosti při správě vodních toků vychází zejména z § 47 odst. 2 vodního zákona. Způsob jejich provádění je upřesněn ve vyhlášce č. 178/2012 Sb., kterou se stanoví seznam významných vodních toků a způsob provádění činností souvisejících se správou vodních toků.

Správce vodního toku [§ 47 odst. 2 písm. b) vodního zákona] je mimo jiné povinen udržovat břehové porosty na pozemcích koryt vodních toků nebo na pozemcích s nimi sousedících v šířce podle § 49 odst. 2 vodního zákona tak, aby se nestaly překážkou znemožňující plynulý odtok vody při povodni. Dle § 5 písm. d) citované vyhlášky k zajištění této povinnosti provádí včasné pěstební zásahy, obnovu porostů, popřípadě odstraňování dřevin, které brání průtoku vody. Tato činnost je svěřena správci vodního toku, neboť je třeba vyvážit dva v zásadě protichůdné zájmy/funkce břehových porostů, které na jedné straně zpevňují břehy koryta vodního toku svým kořenovým systémem, ale na straně druhé zároveň vytvářejí překážku pohybu vodní masy, a to zejména za povodňových stavů a ve spojení s možným zachyceným materiálem. Vzhledem k tomu, že při vypracovávání plánu péče o zeleň v korytě vodního toku, je třeba ve značné míře přihlížet k aspektům přesahujícím hranice jednotlivých pozemků, svěřuje zákon tuto činnost správcům vodního toku. To samozřejmě nebrání tomu, aby s jeho svolením provedl vlastník pozemku zásahy, které jsou v jeho zájmu.

Výše uvedené platí i v případě péče o břehové porosty v oblasti vzdutí jezových zdrží, neboť ekologicko-stabilizační funkce břehového porostu je stejná v oblasti vzdutí jezových zdrží jako kdekoli jinde. Údržbu břehových porostů nelze požadovat po vlastníkově vodního díla a slučovat ji s jeho zákonnou povinností podle § 59 odst. 1 písm. i) vodního zákona, tj. udržovat na vlastní náklad v řádném stavu dno a břehy v oblasti vzdutí a starat se v něm o plynulý průtok vody, zejména odstraňovat nánosy a překážky, a je-li to technicky možné a ekonomicky únosné, vytvářet podmínky pro migraci vodních živočichů, nejde-li o stavby. Zatímco péče o břehové porosty je jednoznačně vymezena a definována v § 47 odst. 2 písm. b) vodního zákona, povinnost vlastníka vodního díla udržovat v řádném stavu dno a břehy takto vymezena a definována není. Lze tedy předpokládat, že tato povinnost zahrnuje celou škálu činností (např. odstraňování polomů a naplavenin, sanace břehových nátrží atd.) související s provozem vodního díla, vyjma úzce specifické péče o břehové porosty, která je z výše uvedených důvodů dána správci toku.

Vlastníci pozemků, na nichž se nacházejí koryta vodních toků, mají podle § 50 písm. b) vodního zákona povinnost udržovat břehy koryta vodního toku ve stavu potřebném k zajištění neškodného odtoku vody, odstraňovat překážky a cizorodé předměty ve vodním toku, pokud tato činnost neznámá vynaložení zvláštních nákladů, zvláštní odbornou způsobilost nebo použití speciální techniky. Tím se rozumí vynakládat takovou péči, kterou lze rozumně očekávat od vlastníka kteréhokoliv jiného pozemku pečujícího s péčí řádného hospodáře. To znamená např. běžné sečení trávy (k tomu viz výklad č. 40) či odstraňování odpadů a dalších předmětů, které mohou tvořit překážku pohybu vody. Použití speciální techniky v tomto smyslu bude představovat například odstranění rozměrného odpadu (např. vrak automobilu), k němuž

je třeba použití jeřábu, avšak odstranění jiného odpadu (např. stará lednička) využití speciální techniky zpravidla nevyžaduje a je tak povinností vlastníka pozemku. I ve druhém případě však může být odstranění takového odpadu povinností správce vodního toku, pokud by to s přihlédnutím ke všem okolnostem (např. silný proud, umístění odpadu pod hladinou) bylo mimořádně náročné.

K péči o břehové porosty neodmyslitelně patří i jejich kácení. V této souvislosti je zapotřebí uvést § 8 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, který správci toku umožňuje takové zásahy pouze oznámit místně příslušnému orgánu ochrany přírody a krajiny. Celý proces se tím podstatně urychlí, čímž se eliminuje nebezpečí prodloužení související s mnohdy zdoluhavým správním řízením při povolování kácení. Tuto možnost lze ovšem využít pouze při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků. Vlastníci pozemků ani vlastníci vodních děl, pokud nejsou zároveň správci vodního toku, tuto možnost nemají.

V případě, že je vyžadován zásah správce vodního toku z důvodů potřeby vynaložení zvláštních nákladů, zvláštní odborné způsobilosti nebo použití speciální techniky, je však vlastník pozemku povinen správce vodního toku na tuto potřebu upozornit a přiměřeným způsobem doložit.

V Praze dne 23. 1. 2018

Aktualizováno dne 19. 2. 2024

Ing. Aleš Kendík
vrchní ředitel sekce vodního hospodářství